

ζωή

ζωή, η, ουσ. [<αρχ. ζωή], η ζωή. **1.** το σύνολο των γεγονότων που συμβαίνουν από τη γέννηση ως το θάνατο, ο τρόπος με τον οποίο περνάμε το βίο μας: «περνάει η ζωή και δεν το παίρνεις χαμπάρι || ήταν δύσκολη η ζωή στα χρόνια των παππούδων μας || με τη ζωή που έκανε, πάλι καλά που άντεξε και τόσο πολύ». **2.** το περιβάλλον, οι εξωτερικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζει ο άνθρωπος ή ένας ζωντανός οργανισμός: «η ζωή στην Αθήνα έχει γίνει αφόρητη || προτιμώ τη ζωή στο χωριό || η ζωή του λυκόσκυλου σε διαμέρισμα είναι πολύ δύσκολη». **3.** η ζωντάνια, η ζωτικότητα: «αυτός ο άνθρωπος είναι όλος ζωή και δύναμη». **4.** η διάρκεια ενός αντικειμένου, ενός γεγονότος, μιας κατάστασης, η οντότητα μιας αφηρημένης έννοιας: «η λογοτεχνική ζωή του τόπου || η ζωή της επιχείρησης εξαρτάται από τη σωστή διαχείριση του κεφαλαίου». Υποκορ. **ζωίτσα** κ. **ζωούλα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 229 φρ.).

- αγάπες και λουλούδια, ζωή παραμυθένια, βλ. λ. [αγάπη](#).
- άδεια ζωή, ζωή χωρίς σκοπό, χωρίς ενδιαφέροντα: «απ' τη μέρα που πέθανε η γυναίκα του, είναι άδεια η ζωή του».
- ακούω τα μπινελίκια της ζωής μου, βλ. λ. [μπινελίκι](#).
- ακούω τα πουστριλίκια της ζωής μου, βλ. λ. [πουστριλίκι](#).
- αλλάζω ζωή, μεταβάλλω τη ζωή μου προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο: «ήταν πολύ αλήτης, αλλά, απ' τη μέρα που γνώρισε αυτή τη γυναίκα, άλλαξε ζωή και συμμαζεύτηκε || ήταν απ' τα καλύτερα παιδιά, αλλά, απ' τη μέρα που έμπλεξε με τα ναρκωτικά, άλλαξε ζωή και καταστράφηκε». (Τραγούδι: *με τι χαρά με τι πνοή τι πόθους και τι πάθος πήραμε τη ζωή μας λάθος. Κι **αλλάξαμε ζωή** // αυτός που μου 'χε υποσχεθεί πως θα μ' **αλλάξει τη ζωή** κι αυτός δεν είχε μες στα στήθια του ψυχή* (Λαϊκό τραγούδι)).
- αν δεν παντρέψεις κόρη κι αν δε χτίσεις σπίτι, δεν ξέρεις τη ζωή, από το ότι και στις δυο αυτές περιπτώσεις βγαίνουν τόσα απρόβλεπτα έξοδα, που πολλές φορές, φέρνουν σε μεγάλη απόγνωση αυτόν που τις έχει αναλάβει.
- αρπάζω τη ζωή απ' τα μαλλιά, αντιμετωπίζω δυναμικά, αποφασιστικά τη ζωή μου, ιδίως όταν αντιμετωπίζω δυσκολίες: «αν δεν άρπαζε τη ζωή απ' τα μαλλιά μετά τη χρεοκοπία του, τώρα θα ήταν στα θυμαράκια».
- άστατη ζωή, ζωή με ασυλλόγιστες νυχτερινές διασκεδάσεις ή με ασταθείς ερωτικούς δεσμούς: «η άστατη ζωή έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του ατόμου». (Λαϊκό τραγούδι: *είν' **η ζωή μου άστατη**, μ' αρέσει η ελευθερία, σαν τους τσιγγάνους που δε ζουν στην ίδια πολιτεία*).
- αυτά έχει η ζωή, δηλώνει την άσχημη πλευρά της ζωής, τις αδικίες που γίνονται στη ζωή, χωρίς να μπορεί κανείς να επέμβει: «τόσο όμορφο παλικάρι και να είναι κουτσό! -Αυτά έχει η ζωή || ο ένας χέζεται στο τάλιρο κι ο άλλος δίπλα του δεν έχει να φάει! -Αυτά έχει η ζωή!». (Λαϊκό τραγούδι: *στην ερημιά μου, φτωχή καρδιά μου, κράτα γερά κι εσύ με αναμνήσεις τώρα θα ζήσεις, **αυτά έχει η ζωή***)· βλ. και φρ. *έτσι είναι η ζωή*.
- αφαιρώ τη ζωή (κάποιου), τον σκοτώνω: «δεν έχει κανείς το δικαίωμα να αφαιρεί τη ζωή του άλλου || η αφαίρεση της ζωής κάποιου είναι κακουργηματική πράξη».
- αφήνω τη ζωή, πεθαίνω: «άφησε τη ζωή σε βαθιά γεράματα». (Λαϊκό τραγούδι: *έφτασε η κακιά στιγμή, για πάντα να σωπάσω, μα πριν ν' **αφήσω τη ζωή**, μπουζούκι θα σε σπάσω*).
- βάζω στοίχημα τη ζωή μου ή βάζω στοίχημα την ίδια μου τη ζωή, βλ. φρ. *στοιχηματίζω τη ζωή μου*.
- βάζω τη ζωή μου ή βάζω την ίδια μου τη ζωή, είμαι τόσο σίγουρος για κάτι, που στοιχηματίζω την ίδια μου τη ζωή: «βάζω τη ζωή μου πως αυτός μας κάρφωσε στην Ασφάλεια».

- *βαρέθηκα τη ζωή μου!* έκφραση απηυδισμένου ατόμου από την κακή πορεία των πραγμάτων στη ζωή του: «απ' το ένα στραβό στ' άλλο, απ' τη μια ατυχία στην άλλη, βαρέθηκα τη ζωή μου!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *αμάν* ή το *μα το Θεό*.
- *βγαίνω στη ζωή, μπαίνω στη βιοπάλη:* «έμεινε ορφανός στην παιδική ηλικία, γι' αυτό βγήκε νωρίς στη ζωή».
- *βρίσκεται μεταξύ ζωής και θανάτου,* είναι ετοιμοθάνατος ή είναι στα πρόθυρα μεγάλης οικονομικής καταστροφής: «είναι μια βδομάδα τώρα που βρίσκεται μεταξύ ζωής και θανάτου, χωρίς να μπορούν να κάνουν τίποτα άλλο οι γιατροί || μην πας να του ζητήσεις δανεικά, γιατί βρίσκεται μεταξύ ζωής και θανάτου».
- *βρίσκεται στο τέλος της ζωής του ή βρίσκεται στα τέλη της ζωής του,* βλ. φρ. *είναι στο τέλος της ζωής του*.
- *βρίσκεται στο τέρμα της ζωής του,* βλ. φρ. *είναι στο τέλος της ζωής του*.
- *βρίσκω τη γυναίκα της ζωής μου,* (για άντρες) βλ. λ. [γυναίκα](#).
- *βρίσκω τον άντρα της ζωής μου,* (για γυναίκες) βλ. λ. [άντρας](#).
- *γαϊδουρινό πρόσωπο, ζωή χαρισάμενη,* βλ. λ. [πρόσωπο](#).
- *γαμώ τη ζωή μου!* έκφραση αγανακτισμένου ή εκνευρισμένου ανθρώπου: «γαμώ τη ζωή μου, τίποτα δεν πάει καλά στη δουλειά μου!». Συνήθως η φρ. κλείνει πάλι με το ρ. *γαμώ*, π.χ. *γαμώ τη ζωή μου γαμώ*. Για συνών. βλ. φρ. *γαμώ τα καντήλια μου!* λ. *γαμώ*.
- *για ζωή και για θάνατο,* βλ. συνηθέστ. *για μια ζωή*.
- *για μια ζωή,* λέγεται για αντικείμενο ή για κατάσταση που προβλέπεται να έχει μεγάλη διάρκεια, που δε θα χρειαστεί να το αλλάξουμε ή να το αναθεωρήσουμε ή που δε θα διαφοροποιηθεί όσο ζούμε: «το αγοράζεις τώρα ακριβό, αλλά θα το έχεις για μια ζωή || έχει τόσα λεφτά, που μπορεί να κάθεται χωρίς να δουλεύει για μια ζωή || η αγάπη μου για σένα θα είναι για μια ζωή».
- *για ολόκληρη ζωή,* βλ. φρ. *για μια ζωή*.
- *γλεντώ τη ζωή μου,* την περνώ με γλέντια και διασκεδάσεις: «ό,τι βγάζει, τα τρώει, γιατί έχει μάθει να γλεντάει τη ζωή του. (Λαϊκό τραγούδι: *άντε σαν πεθάνω τι θα πούνε, πέθανε κάποιο παιδί, πέθανε ένας λεβέντης που γλεντούσε τη ζωή*)».
- *γλυκιά ζωή,* η περίφημη ντόλτσε βίτα (βλ. λ.). (Λαϊκό τραγούδι: *σε πλάνεψε η ντόλτσε βίτα, αυτή που λεν' ζωή γλυκιά και κάθε μέρα κατεβαίνεις της κοινωνίας τα σκαλιά*).
- *γνωρίζω τη γυναίκα της ζωής μου,* (για άντρες) βλ. λ. [γυναίκα](#).
- *γνωρίζω τον άντρα της ζωής μου,* (για γυναίκες) βλ. λ. [άντρας](#).
- *δε δείχνει σημεία ζωής ή δε δείχνει σημείο ζωής,* βλ. λ. [σημείο](#).
- *δε δίνει σημεία ζωής ή δε δίνει σημείο ζωής,* βλ. λ. [σημείο](#).
- *δε φτάνει μια ζωή,* χρειάζεται αφάνταστα μεγάλο χρονικό διάστημα: «για να μπορέσει να ορθοποδήσει αυτή η επιχείρηση δε φτάνει μια ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *όλα τα σ' αγαπώ, που έχουν ειπωθεί, θέλω να σου τα πω, όμως δε φτάνει μια ζωή*).
- *δεν είναι αυτή ζωή!* ή *δεν είναι ζωή αυτή!* έκφραση απογοήτευσης κάποιου για την κακή πορεία των πραγμάτων στη ζωή του. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *μα το Θεό*.

- *δεν έχει ζωή*, **α.** (για πρόσωπα) πρόκειται να πεθάνει, είναι ετοιμοθάνατος: «οι γιατροί αποφάσισαν πως δεν έχει ζωή». **β.** (για μηχανήματα) είναι εντελώς φθαρμένο, οπότε θεωρείται χωρίς μέλλον: «σκέφτομαι ν' αγοράσω καινούριο αυτοκίνητο, γιατί αυτό που έχω δεν έχει ζωή». **γ.** (για καταστάσεις) δεν έχει μεγάλη διάρκεια, βαδίζει προς το τέλος της: «έτσι όπως πάνε, δεν έχει ζωή η σχέση τους και σύντομα θα το διαλύσουν»·

- *δεν έχει ζωή μέσα του*, είναι πολύ μαλθακός, πολύ αδύναμος ή πολύ δειλός: «αφού δεν έχει ζωή μέσα του, πώς να μαλώσω μαζί του! || τρέξε, πήδησε κι εσύ μαζί με τ' άλλα παιδιά, δεν έχεις ζωή μέσα σου;»·

- *δίνω ζωή*, **α.** δημιουργώ ζωντανία, κέφι σε μια ομάδα ανθρώπων: «σε λίγο θα μας έπαιρνε ο ύπνος, αν δεν ερχόταν ο τάδε να δώσει ζωή στο πάρτι μας». **β.** (για γιατρούς) κάνω διάγνωση για παράταση ζωής σε ασθενή: «μετά την εξέταση που του 'κανε, του 'δωσε ένα χρόνο ζωή ακόμα». (Λαϊκό τραγούδι: *με μια ματιά δίνεις ζωή, με μια ματιά σκοτώνεις, αν θες με ρίχνεις στη φωτιά, αν θέλεις με γλιτώνεις!*)·

- *δίνω και τη ζωή μου ή δίνω τη ζωή μου* (για κάποιον ή για κάτι), **α.** αγαπώ υπερβολικά κάποιον: «δίνω τη ζωή μου γι' αυτόν τον άνθρωπο». **β.** κουράζομαι υπερβολικά, δυσκολεύομαι υπερβολικά για να αποκτήσω κάτι: «έδωσα τη ζωή μου για να χτίσω κι εγώ ένα σπιτάκι». **γ.** λαχταρώ υπερβολικά να αποκτήσω κάτι: «δίνω και τη ζωή μου για να πάρω αυτό τ' αυτοκίνητο». **δ.** δίνω τα πάντα, θυσιάζω, θυσιάζομαι: «δίνω τη ζωή μου για την πατρίδα». (Λαϊκό τραγούδι: *θα 'δυνα και τη ζωή μου ακόμα, για να σε φίλαγα, νεράιδα μου, στο στόμα*)·

- *δίνω μάχη για τη ζωή ή δίνω τη μάχη για τη ζωή*, βλ. λ. [μάχη](#)·

- *δίνω τη ζωή μου για την πατρίδα*, θυσιάζομαι για την πατρίδα: «στο έπος της Αλβανίας πολλοί Έλληνες έδωσαν τη ζωή τους για την πατρίδα»·

- *διπλή ζωή*, η εκτός από τη συνηθισμένη, από την καθημερινή και κοινωνικά αποδεκτή, που έχει κρυφές δραστηριότητες, ιδίως παράνομες ή εξωσυζυγικές: «η διπλή ζωή του ανθρώπου αργά ή γρήγορα αποκαλύπτεται». (Λαϊκό τραγούδι: *μες στη ζωή μου τη διπλή ζητώ μια λύση, γιατί 'ναι άβυσσος ο δρόμος που τραβώ, είναι μαρτύριο να σ' αγκαλιάζει άλλος και γω για άλλονε, για άλλον, λαχταρώ*)·

- *δυο πόρτες έχει η ζωή*, βλ. λ. [πόρτα](#)·

- *έβαλε τέλος στη ζωή του*, αυτοκτόνησε: επειδή δεν μπορούσε ν' αντέξει άλλο την ντροπή, έβαλε τέλος στη ζωή του»·

- *έβαλε τέρμα στη ζωή του*, βλ. φρ. *έβαλε τέλος στη ζωή του*. (Λαϊκό τραγούδι: *σε παρακαλώ απόψε την ψυχή μου βρες και κόψε, πάρε την αναπνοή μου βάλε τέρμα στη ζωή μου*)·

- *έγινε η ζωή μου κόλαση*, βλ. φρ. *έγινε η ζωή μου μαύρη*·

- *έγινε η ζωή μου μαρτύριο*, βλ. φρ. *έγινε η ζωή μου μαύρη*·

- *έγινε η ζωή μου μαύρη*, υποφέρω τα πάνδεινα: «απ' τη μέρα που έπεσαν έξω οι δουλειές μου, έγινε η ζωή μου μαύρη»·

- *έδωσε τέλος στη ζωή του*, βλ. φρ. *έβαλε τέλος στη ζωή του*·

- *έδωσε τέρμα στη ζωή του*, βλ. φρ. *έβαλε τέλος στη ζωή του*·

- *είδα τη ζωή να περνάει μπροστά απ' τα μάτια μου*, διέτρεξα στιγμιαία θανάσιμο κίνδυνο: «ήταν τόσο σφοδρή η τράκα, που είδα τη ζωή να περνάει μπροστά απ' τα μάτια μου». Από το ότι έχει αναφερθεί πως, όταν κάποιος αντιμετωπίζει στιγμιαίο θανάσιμο κίνδυνο, βλέπει να ξετυλίγεται με κινηματογραφική ταχύτητα μπροστά στα μάτια του όλη του η ζωή·

- *είδα το φως της ζωής*, βλ. λ. [φως](#)·

- είναι γεμάτος ζωή, έχει ζωντάνια, δύναμη, ενεργητικότητα: «παρόλη την ηλικία του είναι γεμάτος ζωή»·
- είναι για δέκα ζωές (κάτι), **α.** είναι άφθονο, υπάρχει άφθονο: «το χρήμα που έχει αυτός ο άνθρωπος, είναι για δέκα ζωές». **β.** (για πράγματα ή μηχανήματα) είναι πάρα πολύ ανθεκτικό, είναι κατάγερο: «έκανα μια βιβλιοθήκη από μαόνι για δέκα ζωές || αγόρασα ένα μοτέρ για να τραβάει νερό, που είναι για δέκα ζωές»·
- είναι έργο ζωής, βλ. λ. [έργο](#)·
- είναι ζήτημα ζωής ή θανάτου ή είναι ζήτημα ζωής και θανάτου, βλ. λ. [ζήτημα](#)·
- είναι η ζωή μου (κάποιος ή κάτι), αποτελεί ό,τι το πολυτιμότερο έχω: «αυτή η γυναίκα είναι η ζωή μου || αυτή η επιχείρηση είναι η ζωή μου». (Λαϊκό τραγούδι: **είσαι η ζωή μου, η αναπνοή μου, μ' άναψες φωτιά μέσα στην καρδιά, δεν αντέχω πια**)·
- είναι μεταξύ ζωής και θανάτου, βλ. φρ. *βρίσκεται μεταξύ ζωής και θανάτου*·
- είναι όλος ζωή, βλ. φρ. *είναι γεμάτος ζωή*·
- είναι στο τέλος της ζωής του ή είναι στα τέλη της ζωής του, είναι ετοιμοθάνατος: «οι γιατροί πληροφόρησαν τους συγγενείς του αρρώστου πως είναι στο τέλος της ζωής του»·
- είναι στο τέρμα της ζωής του, βλ. φρ. *είναι στο τέλος της ζωής του*·
- εμείς γι' αλλού πηγαίναμε κι αλλού η ζωή μας πάει, τα πράγματα στη ζωή μας δεν έρχονται πάντα όπως τα σχεδιάζουμε, όπως τα υπολογίζουμε: «όταν μπλέχτηκα με το εμπόριο είχα μεγάλα όνειρα, αλλά εμείς γι' αλλού πηγαίναμε κι αλλού η ζωή μας πάει, γιατί δεν κατάφερα να προκόψω»·
- έπιασε το νόημα της ζωής, βλ. λ. [νόημα](#)·
- έρχομαι στη ζωή, γεννιέμαι: «κάθε λεπτό που περνάει, έρχεται στη ζωή κι ένα παιδί»·
- έτσι είναι η ζωή, αυτή είναι συνήθως η κατάσταση, αυτή είναι συνήθως η πραγματικότητα και δεν μπορούμε να την αλλάξουμε: «απ' τη στιγμή που έτσι είναι η ζωή, δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς». (Λαϊκό τραγούδι: **έτσι είν' η ζωή και πως να την αλλάξεις, άλλος κλαίει κι άλλος γελάει δηλαδή**)· βλ. και φρ. *αυτά έχει η ζωή*·
- εφ' όρου ζωής, βλ. φρ. *για μια ζωή* βλ. και λ. *όρος*·
- έφαγε τη ζωή με το κουτάλι, **α.** είναι πολύπειρος λόγω των πολλών δοκιμασιών που πέρασε στη ζωή του: «βρίσκει πάντα τον τρόπο να ξεπερνάει τις δυσκολίες που του τυχαίνουν, γιατί είναι άνθρωπος που έφαγε τη ζωή με το κουτάλι». **β.** γνώρισε όλες τις απολαύσεις της ζωής, ιδίως τις υλικές: «είναι μπουχτισμένος από γλέντια και διασκεδάσεις, γιατί έφαγε τη ζωή με το κουτάλι»·
- έφαγε τη ζωή του, **α.** την ανάλωσε για κάποιο σκοπό: «έφαγε τη ζωή του για να σπουδάσει αυτά τα παιδιά». **β.** την έζησε τζάμπα, ανώφελα, την κατάντρεψε: «έφαγε τη ζωή της κοντά του, γιατί αποδείχτηκε μεγάλο κάθαρμα»·
- έφαγε το ξύλο της ζωής του, βλ. λ. [ξύλο](#)·
- έφεραν στη ζωή, (για ζευγάρια) δημιούργησαν ζωή, γέννησαν: «λίγο καιρό μετά το γάμο τους έφεραν στη ζωή ένα όμορφο κοριτσάκι». (Λαϊκό τραγούδι: **κι όμως κανέναν δε μισώ για ό,τι κι αν μου κάνουν, άλλοι με φέραν στη ζωή κι άλλοι θα με πεθάνουν**)· βλ. και φρ. *φέρνω στη ζωή*·
- έχασε τη ζωή του, πέθανε, ιδίως σκοτώθηκε: «έχασε τη ζωή του σ' ένα τροχαίο δυστύχημα || έχασε τη ζωή του στον πόλεμο»·

- έχει διπλή ζωή, βλ. φρ. κάνει διπλή ζωή·

- έχει η ζωή γυρίσματα, **α.** τίποτα δε διαρκεί μόνιμα, τα δεδομένα μιας κατάστασης διαφοροποιούνται κατά τη διάρκεια της ζωής: «τώρα που είσαι πλούσιος να ρίχνεις κι από καμιά ματιά στους φτωχούς, γιατί έχει η ζωή γυρίσματα». **β.** λέγεται και ως απειλή από άτομο που βρίσκεται σε μειονεκτική θέση και δεν μπορεί να ενεργήσει δυναμικά εναντίον κάποιου, αλλά τον προειδοποιεί πως μόλις αποκτήσει τη δύναμη, τη δυνατότητα, θα του συμπεριφερθεί ανάλογα». (Λαϊκό τραγούδι: **έχει η ζωή γυρίσματα, έχει και μονοπάτια, γκρεμίζουν φτωχοκάλυβα και χτίζονται παλάτια!**). Συνών. *έχει ο καιρός γυρίσματα*·

- έχω πείρα της ζωής, βλ. λ. πείρα·

- ζει διπλή ζωή, βλ. φρ. κάνει διπλή ζωή·

- ζει σκυλίσια ζωή, βλ. φρ. κάνει σκυλίσια ζωή·

- ζει τη ζωή του ανάμεσα (μέσα) σε τέσσερις τοίχους, βλ. λ. [τοίχος](#)·

- ζω ζωή ανθρωπινή, βλ. φρ. κάνω ζωή ανθρωπινή·

- ζω ζωή παραμυθένια, ζω μέσα σε πλούτο που ξεπερνά την πραγματικότητα: «είναι από πολύ πλούσιο σόι κι από μικρός ζει ζωή παραμυθένια»·

- ζω ζωή χαρισάμενη, βλ. φρ. περνώ ζωή χαρισάμενη·

- ζω ζωή χρυσή, ζω πάρα πολύ ευχάριστα και πλούσια, ζω μέσα στην ευτυχία: «απ' τη μέρα που του 'πεσε το λαχείο, ζει ζωή χρυσή». (Τραγούδι: **καθ' ένας το ξέρει σε κείνα τα μέρη πως τρεις καμπαλέρος **ζωή ζουν χρυσή****)·

- ζω τη ζωή μου, την περνώ με γλέντια και διασκεδάσεις χωρίς να υπολογίζω τα έξοδα: «κάποτε δούλευε σαν το σκυλί, αλλά απ' τη μέρα που τα κονόμησε, ζει τη ζωή του». (Λαϊκό τραγούδι: **ζήσε τη ζωή σου ζήσε και κορόιδο σαν τους άλλους να μην είσαι!**)·

- ζωή ανθρωπινή, αυτή που ζει κανείς καλά και χωρίς οικονομικές ή άλλες δυσκολίες: «χωρίς παράδες, δεν μπορεί να ζήσει κανείς ζωή ανθρωπινή»·

- ζωή είν' αυτή! βλ. φρ. ζωή κι αυτή! (α)·

- ζωή είν' αυτή Ζωίτσα μου ή θάνατος Θανάση μου! επιφωνηματική έκφραση που δηλώνει μεγάλη απελπισία για τις δυσκολίες που παρουσιάζει η ζωή, όπου παράλληλα γίνεται και λογοπαίγνιο ανάμεσα στις λ. *ζωή* και *Ζωίτσα* (υποκορ. του κυρίου ονόματος Ζωή) και στις λ. *θάνατος* και *Θανάσης* (κύριο όνομα)·

- ζωή κι αυτή! **α.** επιφωνηματική έκφραση που δηλώνει την απογοήτευσή μας για τη ζωή, γιατί μας παρουσιάζεται συνεχώς με δυσκολίες: «απ' το πρωί μέχρι το βράδυ σκοτώνεται στη δουλειά. -Ζωή κι αυτή!». **β.** λέγεται και με θαυμαστική διάθεση και με κάποια διάθεση ζήλιας για τη ζωή κάποιου που είναι γεμάτη από ανέσεις και πλούτη: «γεννήθηκε και μεγάλωσε στα πούπουλα. -Ζωή κι αυτή!»·

- ζωή μου! χαϊδευτική προσφώνηση σε αγαπημένο πρόσωπο που δηλώνει αγάπη, στοργή, τρυφερότητα ή πόθο: «τι έχεις, ζωή μου, κι είσαι στενοχωρημένο! || πού θέλεις να σε πάω, ζωή μου, διακοπές το καλοκαίρι!»·

- ζωή να 'χεις! **α.** δίνεται ως ευχή σε άτομο που μας βοήθησε ή μας εξυπηρέτησε. **β.** λέγεται ειρωνικά σε κάποιον που περιμένει να του δοθεί κάτι ή να εξυπηρετηθεί από κάποιον, ιδίως κρατικό οργανισμό, και έχει την έννοια πως θα περιμένει πάρα πολύ: «περιμένω τη νομιμοποίηση του αυθαίρετου που έχω στη Χαλκιδική. -Ζωή να 'χεις!»·

- ζωή παραμυθένια, που η ευτυχία και ο πλούτος της ξεπερνούν την πραγματικότητα: «από μικρός λαχταρούσε

μια ζωή παραμυθένια, αλλά πέθανε φτωχός και δυστυχημένος»·

- *ζωή σε λόγου μας!* ευχή για μακροήμερευση που ανταλλάσσουν μεταξύ τους όσοι παρευρίσκονται σε μια κηδεία. (Λαϊκό τραγούδι: *άντε, ζωή σε λόγου μας, πάει κι ο Θοδωρής, είναι γιατί το έκοψε κι απ' την ταβέρνα ξέκοψε, τον χάσαμε νωρίς*)·

- *ζωή σε λόγου σας!* ευχή για μακροήμερευση σε στενούς συγγενείς εκλιπόντος·

- *ζωή σε μας!* βλ. φρ. *ζωή σε λόγου μας(!)*·

- *ζωή σε σας!* βλ. φρ. *ζωή σε λόγου σας(!)*·

- *ζωή στα κατσικομούλαρά μας!* λέγεται ειρωνικά για κάτι που συνέβη και δε μας προκαλεί την παραμικρή έκπληξη ή για κάτι που συνέβη και πιστεύουμε πως καλώς συνέβη. (Λαϊκό τραγούδι: *ζωή στα κατσικομούλαρά μας, πέθανε ο Θύμιος, συμφορά μας. Μας άφησε γεια το δειλινό εκατόν δώδεκα χρονώ*)·

- *ζωή της ζωής μου!* προσφώνηση με την οποία δείχνουμε την απέραντη αγάπη, την απέραντη λατρεία στον ερωτικό μας σύντροφο. (Λαϊκό τραγούδι: *φιλί μου, κορμί μου, ψυχή μου, φωτιά μου κι αγρύπνια μου, ζωή της ζωής μου, καρδιά μου, τρελά καρδιοχτύπια μου*)·

- *ζωή χαρισάμενη*, ζωή ευχάριστη, χαρούμενη, χωρίς έγνοιες και σκοτούρες: «από μικρός λαχταρούσα μια ζωή χαρισάμενη, αλλά αλλιώς τα περιμέναμε κι αλλιώς μας ήρθανε». Από την καταληκτική φρ. του Αναστάσιμου Ύμνου *ζωή χαρισάμενος*, που ο απλός λαός, συσχέτισε με τη χαρά·

- *ζωή χρυσή*, ζωή πλούσια, ευτυχημένη: «όλοι λαχταρούν μια χρυσή ζωή, πόσοι όμως μπορούν και τη ζουν!». (Λαϊκό τραγούδι: *με ζουρνάδες και νταούλια και καλό κρασί κι όμορφα κορίτσια θέλω, να ζωή χρυσή*)·

- *ζωή χωρίς χιούμορ*, *θάλασσα χωρίς αλάτι*, είναι απαραίτητο να βλέπουμε και την ευχάριστη πλευρά της ζωής: «ελάτε να το ρίξουμε έξω, ελάτε να γελάσουμε, γιατί ζωή χωρίς χιούμορ, θάλασσα χωρίς αλάτι». Πρβλ.: *βίος ανεόρταστος μακρά οδός απανδόκευτος*

- *η αιώνια ζωή*, η μεταθανάτιος ζωή, ιδίως στον Παράδεισο, ως απολαβή των ενάρετων ανθρώπων: «όσο ζούσε, όλη του η προσπάθεια ήταν να κερδίσει την αιώνια ζωή»·

- *η άλλη ζωή*, **α.** η μετά θάνατον ζωή, ο θάνατος. (Λαϊκό τραγούδι: *στου κάτω κόσμου τα σκαλιά και στη ζωή την άλλη, θα σε γυρεύω να σε βρω να σ' αγαπήσω πάλι*). **β.** σύμφωνα με τις θεωρίες περί μετεμψύχωσης, το προηγούμενο στάδιο ζωής, όπου η ψυχή μας κατοικούσε σε άλλο σώμα ή και βρισκόταν σε άλλη έμβρυα κατάσταση: «εγώ στην άλλη ζωή θα πρέπει να ήμουν πρόβατο, γι' αυτό είμαι τόσο θύμα»·

- *η άνοιξη της ζωής*, βλ. λ. *άνοιξη*·

- *η αρένα της ζωής*, βλ. λ. *αρένα*·

- *η γραμμή της ζωής*, βλ. λ. [γραμμή](#)·

- *η εδώ ζωή*, η ζωή που τώρα ζούμε, η επίγεια ζωή: «όλες οι αδικίες πληρώνονται στην εδώ ζωή»·

- *η ζωή δεν είναι όνειρο*, η ζωή είναι σκληρή, δύσκολη: «πρέπει να δουλέψεις σκληρά για να προκόψεις, γιατί η ζωή δεν είναι όνειρο». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν είναι όνειρο η ζωή, δεν είναι πανηγύρι. Απόψε που χωρίζουμε, είναι πικρό ποτήρι*)·

- *η ζωή είναι αλλού*, **α.** άλλο είναι το νόημα της ζωής, αλλού βρίσκεται η ομορφιά της ζωής: «σκοτώνεσαι βλάκα μέρα νύχτα στη δουλειά, ενώ η ζωή είναι αλλού: γλέντια, ξενούχτια, γυναίκες, έι, ξύπνα!». **β.** το νόημα της ζωής βρίσκεται σε κάτι άλλο σοβαρότερο, ουσιαστικότερο: «άσε τα γλέντια και τα ξενούχτια, γιατί η ζωή είναι αλλού: η δημιουργία, η προσφορά στην κοινωνία, η οικογένεια!»·

- η ζωή είναι ένα αγγούρι. Άλλος το τρώει και ζορίζεται κι άλλος το τρώει και δροσίζεται, η ζωή για άλλους είναι δύσκολη και για άλλους εύκολη, άλλος υποφέρει και άλλος βρίσκει τον τρόπο να περνάει ευχάριστα. Η λέξη αγγούρι με την οποία παραλληλίζεται η ζωή επιδέχεται δυο ερμηνείες. Σύμφωνα με την πρώτη, το αγγούρι εκλαμβάνεται με την πρώτη του έννοια, ως κηπευτικό, που άλλοι, όταν το τρώνε, νιώθουν δυσφορία στο στομάχι και άλλοι νιώθουν ευχαρίστηση από τη δροσιά του· με τη δεύτερη ερμηνεία, αγγούρι θεωρείται το πέος, και σημαίνει πως άλλοι, όταν υφίστανται τη σεξουαλική πράξη, υποφέρουν από τον πόνο και άλλοι την ευχαριστιούνται. Βέβαια, κάποιος άλλος μπορεί να δώσει άλλες ερμηνείες· βλ. και φρ. *ο κόσμος είναι μια σκάλα*. Άλλοι την ανεβαίνουν κι άλλοι την κατεβαίνουν, λ. κόσμος·

- η ζωή κυλάει σαν νεράκι ή η ζωή κυλάει σαν το νεράκι, η ζωή φεύγει πολύ γρήγορα, χωρίς να το καταλάβουμε: «προσπάθησε να δημιουργήσεις κάτι τώρα που είσαι νέος, γιατί η ζωή κυλάει σαν νεράκι και κάποια μέρα θα ξυπνήσεις γέρος χωρίς να το καταλάβεις». (Λαϊκό τραγούδι: **η ζωή κυλάει σαν το νεράκι όπου μπαίνει μες τ' αυλάκι**. Και κυλάει, και κυλάει πίσω δεν ξαναγυρνάει)·

- η ζωή μου κρέμεται από μια κλωστή ή η ζωή μου κρέμεται σε μια κλωστή, κινδυνεύει άμεσα: «αν δεν κάνω την εγχείρηση που μου υπέδειξαν οι γιατροί, η ζωή μου κρέμεται από μια κλωστή»·

- η ζωή μου κρέμεται από μια τρίχα ή η ζωή μου κρέμεται σε μια τρίχα, βλ. φρ. η ζωή μου κρέμεται από μια κλωστή·

- η ζωή μου χαμογελάει ή μου χαμογελάει η ζωή, οι δουλειές μου, οι υποθέσεις στη ζωή μου, μου έρχονται ευνοϊκά: «τον τελευταίο καιρό είμαι πολύ ικανοποιημένος, γιατί η ζωή μου χαμογελάει»·

- η ζωή να περνά, έκφραση που δηλώνει παθητικότητα ή αδιαφορία για τον τρόπο με την οποία ζει κανείς τη ζωή του, έκφραση που δηλώνει παθητικότητα για την καθημερινότητά κάποιου. (Λαϊκό τραγούδι: *αυτά, κατά τ' άλλα καλά, αυτά, η ζωή να περνά*)·

- η ζωή σου ο θάνατός μου ή ο θάνατός σου η ζωή μου, έκφραση που δηλώνει τη σκληρή ανταγωνιστική στάση ανάμεσα στα μέλη της κοινωνίας, δεν υπάρχει μεσαία λύση, ο ένας πρέπει να κερδίσει και ο άλλος να χάσει, η δική μου επιτυχία προϋποθέτει ή συνεπάγεται τη δική σου αποτυχία: «στις εισαγωγικές εξετάσεις για το πανεπιστήμιο δεν αντιγράφει κανείς, γιατί εκεί είναι ο θάνατος σου η ζωή μου». (Λαϊκό τραγούδι: **η ζωή σου ο θάνατός μου, μέσα στην ψευτιά του κόσμου // ο θάνατός σου η ζωή μου συναντούσα, βασανιζόμουνα, εδάκρυζα, πονούσα, γιατί οι άνθρωποι σαν λύκοι καρτερούν**)·

- η μεγάλη ζωή, η πλούσια σε υλικές απολαύσεις: «πολλοί λαχταρούν τη μεγάλη ζωή, λίγοι όμως μπορούν να τη ζήσουν»·

- η μέλλουσα ζωή, βλ. φρ. η άλλη ζωή·

- θα πάθεις την πλάκα της ζωής σου, βλ. λ. [πλάκα](#)·

- θερίζω ζωές, **α.** μακελεύω, εξολοθρεύω: «ο Β' παγκόσμιος πόλεμος θέρισε πολλές ζωές». **β.** (για επιδημικές νόσους) εξοντώνω μαζικά: «ο λοιμός θέρισε πολλές ζωές»·

- θυσιάζω τη ζωή μου, προσφέρω τη ζωή μου, σκοτώνομαι, ιδίως για κάποιο σκοπό, για κάποια ιδέα: «πολλά παλικάρια θυσίασαν τη ζωή τους για την πατρίδα»·

- καλή ζωή, κακιά διαθήκη, λέγεται σαν υπευθύμιση σε αυτούς που ξοδεύουν τα λεφτά τους σε γλέντια και διασκεδάσεις, χωρίς να νοιάζονται για τα γεράματά τους, ή για το αν θα αφήσουν κάποια περιουσία στους απογόνους τους·

- κάνει διπλή ζωή, εκτός από τη συνηθισμένη, την καθημερινή ζωή που είναι κοινωνικά αποδεκτή, έχει και κρυφές δραστηριότητες, ιδίως παράνομες ή εξωσυζυγικές: «ήταν ένας άνθρωπος αξιοσέβαστος και πέσαμε όλοι απ' τα σύννεφα, όταν μάθαμε πως κάνει διπλή ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *αφού σου άρεσε διπλή ζωή να κάνεις, να καείς, να γίνεις στάχτη, να πεθάνεις!*)·

- *κάνει κλειστή ζωή*, ζει αποτραβηγμένος από την κοινωνία, από την επικαιρότητα: «απ' τη μέρα που πέθανε η γυναίκα του, κάνει κλειστή ζωή».
- *κάνει τρελή ζωή*, ζει πολύ άστατα: «απ' τη μέρα που χώρισε, κάνει τρελή ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *αν πεθάνω, από σένα θα πεθάνω κι αν θα σβήσω απ' τον καημό μου θα χαθώ! Γιατί άρχισα **τρελή ζωή να κάνω** και στο δρόμο μου στραβά να περπατώ!*)
- *κάνω άστατη ζωή*, ζω με ασυλλόγιστες νυχτερινές διασκεδάσεις ή με ασταθείς ερωτικούς δεσμούς: «δεν τον θέλει κανένας για γαμπρό του, γιατί κάνει άστατη ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *κι αν **κάνω άστατη ζωή**, δικός μου είναι λογαριασμός*)
- *κάνω ζωή ανθρωπινή*, βλ. φρ. *ζω ανθρωπινά*.
- *κάνω ζωή παραμυθένια*, βλ. φρ. *περνώ ζωή παραμυθένια*.
- *κάνω ζωή χαρισάμενη*, βλ. φρ. *περνώ ζωή χαρισάμενη*.
- *κάνω ζωή χρυσή*, βλ. φρ. *περνώ ζωή χρυσή*.
- *κάνω μαύρη ζωή*, ζω με μεγάλα βάσανα, δυσκολίες, πίκρες, ταλαιπωρίες, φτώχεια και δυστυχία: «με πιάνει το παράπονο, γιατί όλοι χαίρονται τη ζωή τους και μόνο εγώ κάνω μαύρη ζωή». (Δημοτικό τραγούδι: **μαύρη ζωή που κάνουμε** εμείς οι μαύροι κλέφτες! Ποτέ μας δεν αλλάζουμε και δεν ασπροφορούμε ολημερίς στον πόλεμο τη νύχτα καραούλι)
- *κάνω σκυλίσια ζωή*, ζω σε απάνθρωπες συνθήκες, ζω με στέρησης και βάσανα, υποφέρω αφάνταστα: «απ' τη μέρα που χρεοκόπησε, κάνει σκυλίσια ζωή». Από την εικόνα του σκύλου, που δεν έχει αφεντικό και ως εκ τούτου δεν έχει μόνιμη κατοικία και εξασφαλισμένη τροφή και περιφέρεται χειμώνα καλοκαίρι στους δρόμους.
- *κάνω τη ζωή μου*, βλ. φρ. *ζω τη ζωή μου*.
- *κάνω τη μεγάλη ζωή*, ζω μέσα σε πλούτο και σε υλικές απολαύσεις: «κάποτε έκανε τη μεγάλη ζωή, ώσπου ξεκοκάλισε την περιουσία που βρήκε απ' τον πατέρα του, και τώρα κάνει τράκες απ' τον έναν και τον άλλον».
- *κερδίζω τη ζωή μου*, πορίζομαι τα μέσα για τη συντήρησή μου: «έχω μάθει να κερδίζω τη ζωή μου κάνοντας ένα σωρό δουλειές».
- *κι ύστερα σου λένε σκυλίσια ζωή!* στερεότυπη έκφραση, όταν βλέπουμε ή ακούμε ότι κάποιος φροντίζει υπέρμετρα το σκυλί του: «έχει το σκυλί του με τα μπιφτέκια του, με τις μπιρζόλες του, με τα φρίσκis του, με τους γιατρούς του, κι ύστερα σου λένε σκυλίσια ζωή!». Το υπονοούμενο της φρ. είναι πως εμείς ως άνθρωποι ζούμε πολύ χειρότερα από το συγκεκριμένο σκυλί.
- *κόπηκε το νήμα της ζωής του*, βλ. λ. [νήμα](#).
- *κόστος ζωής*, βλ. λ. [κόστος](#).
- *λέει την ιστορία της ζωής του*, βλ. λ. [ιστορία](#).
- *λύνω το πρόβλημα της ζωής μου*, βλ. λ. [πρόβλημα](#).
- *μαύρη ζωή*, ζωή γεμάτη δυσκολίες, πίκρες, κακουχίες, φτώχεια, δυστυχία: «κοντά σου πέρασα μαύρη ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *στην ξενιτιά, στην ξενιτιά με σπαραγμό σε νοσταλγώ κάθε βραδιά. Βράδυ πρωί **μαύρη ζωή** μακριά σου ζω Μανταλένα, Μανταλένα δε σε ξεχνώ*).
- *μαύρη σελίδα της ζωής*, βλ. λ. *σελίδα*.

- μαύρισε η ζωή μου, βλ. φρ. κάνω μαύρη ζωή. (Λαϊκό τραγούδι: *σε πήραν απ' τα χέρια μου, κοντεύει κι άλλος χρόνος και τη ζωή μου μαύρισε της μοναξιάς ο πόνος*)·
- μια ζωή, διαρκώς, συστηματικά, από πάντα: «μια ζωή χάνει τα λεφτά του στα χαρτιά». (Λαϊκό τραγούδι: *δε με θέλεις, μου το είπες, μια ζωή το ίδιο λες και γυρνώ σαν τους αλήτες, που δεν ξέρουνε γιορτές*)· βλ. και φρ. για μια ζωή·
- μια ζωή την έχουμε, τυπικό δείγμα της λαϊκής νεοελληνικής ιδεολογίας, μέσω της οποίας δικαιολογεί κάποιος την τάση που έχει να γευτεί τις χαρές της ζωής, να ζήσει ανέμελα. (Λαϊκό τραγούδι: *μια ζωή την έχουμε κι αν δεν τη γλεντήσουμε, τι θα καταλάβουμε, τι θα καζαντήσουμε*)·
- μου 'κανε τη ζωή κόλαση ή μου 'κανε κόλαση τη ζωή, βλ. φρ. μου μαύρισε τη ζωή. (Λαϊκό τραγούδι: *μου 'χεις κάνει τη ζωή μου κόλαση, θα σου φύγω και θα φταις για όλα εσύ*)·
- μου 'κανε τη ζωή μαύρη ή μου 'κανε μαύρη τη ζωή, βλ. φρ. μου μαύρισε τη ζωή. (Λαϊκό τραγούδι: *νόμιζα κοντά σου πως θα βρω στοργή, πως θα μου γιατρέψεις κάθε μου πληγή, μα εσύ μου κάνεις μαύρη τη ζωή και αντί για μάννα με κερνάς χολή*)·
- μου μαύρισε τη ζωή, με τη στάση του ή τη συμπεριφορά του απέναντί μου μου προξένησε πολλά βάσανα, πολλές ταλαιπωρίες, πολλές πίκρες και δυστυχίες: «μου μαύρισε τη ζωή αυτό το παιδί μέχρι να το σπουδάσω»·
- μου σμπαράλιασε τη ζωή, κατάστρεψε ανεπανόρθωτα τη ζωή μου: «εγώ του είχα για τον καλύτερο φίλο μου κι αυτός μου σμπαράλιασε τη ζωή, γιατί πήγε και τα 'φτιαξε με τη γυναίκα μου»·
- μου 'τυχε στο ζάρι της ζωής, βλ. λ. [ζάρι](#)·
- μου 'φαγε τη ζωή ή μου 'χει φάει τη ζωή, μου κατέστρεψε, έφθειρε, εξάντλησε τη ζωή μου με τη στάση ή τη συμπεριφορά του απέναντί μου: «μου 'φαγε τη ζωή αυτό το παιδί μέχρι να το φέρω στον ίσιο δρόμο». (Λαϊκό τραγούδι: *πρόσεξε και συμμορφώσου, σου το λέω για καλό, μου 'χεις φάει τη ζωή μου, θα μου στρίψει το μυαλό*)·
- μπαίνω στη ζωή, αρχίζω να δουλεύω για να εξασφαλίσω τα αναγκαία για τη συντήρησή μου, μπαίνω στη βιοπάλη: «τώρα τα βρίσκεις όλα έτοιμα απ' τους γονείς σου, όταν μπεις όμως κι εσύ στη ζωή, τότε θα καταλάβεις τι εστί βερίκοκο!»·
- μπαίνω στη ζωή (κάποιου, κάποιας), **α.** συνδέομαι, ιδίως ερωτικά, με κάποιον (κάποια): «απ' τη μέρα που μπήκε η τάδε στη ζωή του, έγινε το πιο φρόνιμο παιδί της παρέας μας || μπήκε στη ζωή του η τάδε και κινδυνεύει να τινάξει το σπίτι του στον αέρα». **β.** αναμειγνύομαι στις υποθέσεις κάποιου ατόμου: «απ' τη μέρα που μπήκε στη ζωή μου, μου δημιουργεί συνέχεια προβλήματα»·
- να μη χαρώ τη ζωή μου! όρκος για να γίνουμε πιστευτοί σε αυτά που λέμε σε κάποιον: «αν σου λέω ψέματα, να μη χαρώ τη ζωή μου!». Συνών. *να μη χαρώ ό,τι αγαπώ! / να μη χαρώ τα μάτια μου! / να μη χαρώ τα νιάτα μου! / να μη χαρώ τα παιδιά μου! / να μη χαρώ τη μάνα μου! / να μη χαρώ τη μανούλα μου! / να μη χαρώ το στεφάνι μου(!)*·
- να πάθεις την πλάκα της ζωής σου, βλ. λ. [πλάκα](#)·
- να χαρείς τη ζωή σου! παρακλητική έκφραση σε κάποιον για εύνοια ή εξυπηρέτηση: «δώσε μου σε παρακαλώ αυτά τα λεφτά που μου χρειάζονται, να χαρείς τη ζωή σου!». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *αμάν* ή το *έλα*. Συνών. *να χαρείς ό,τι αγαπάς! / να χαρείς τα μάτια σου! (τα δυο!) / να χαρείς τα νιάτα σου και τη λεβεντιά σου! (και την ομορφιά σου!) / να χαρείς τα παιδιά σου! / να χαρείς τη μάνα σου! / να χαρείς τη μανούλα σου! / να χαρείς το στεφάνι σου(!)*·
- ξέρω τη ζωή, έχω μεγάλη πείρα ιδίως των δυσκολιών που έχει η ζωή: «πριν κάνεις οτιδήποτε θέλω να με συμβουλευέσαι, γιατί ξέρω τη ζωή καλύτερα απ' τον καθένα»·

- ο δρόμος της ζωής, βλ. λ. [δρόμος](#).
- ο δρόμος της ζωής δεν είναι πάντα στρωμένος με δάφνες, βλ. λ. [δρόμος](#).
- ο δρόμος της ζωής δεν είναι στρωμένος με ρόδα, βλ. λ. [δρόμος](#).
- ο δρόμος της ζωής δεν είναι στρωμένος με ροδοπέταλα, βλ. λ. [δρόμος](#).
- ο δρόμος της ζωής δεν είναι στρωμένος με άνθη, βλ. λ. [δρόμος](#).
- ο (η) σύντροφος της ζωής, βλ. λ. [σύντροφος](#).
- ο χειμώνας της ζωής, βλ. λ. χειμώνας.
- οι γκίνιες της ζωής, βλ. λ. γκίνια.
- οι κόποι μιας ζωής, βλ. λ. κόπος.
- οι ξέμπαρκοι της ζωής, βλ. λ. ξέμπαρκος.
- οι χαρές της ζωής, βλ. λ. [χαρά](#).
- όλοι είμαστε περαστικοί απ' αυτή τη ζωή, κάποτε όλοι πεθαίνουμε, είμαστε εφήμεροι, δεν είμαστε αθάνατοι: «όλοι είμαστε περαστικοί απ' αυτή τη ζωή, γι' αυτό δε χρειάζονται τα μίσση και τα πάθη». Λέγεται για να υπογραμμίσει τη ματαιότητα της ζωής, αλλά είναι και φορές που λέγεται σε αντιδιαστολή με την άλλη ζωή, που είναι αιώνια. Συνών. *όλοι είμαστε περαστικοί απ' αυτόν τον κόσμο*.
- όποιος κυβερνά το σπίτι του, κυβερνά και τη ζωή του, βλ. λ. [σπίτι](#).
- όπως τα φέρει η ζωή, όπως έρθουν οι περιστάσεις, όπως τα φέρει η τύχη: «αποφάσισε κι αυτός να παντρευτεί κι όπως τα φέρει η ζωή».
- παθαίνω την πλάκα της ζωής μου, βλ. λ. [πλάκα](#).
- παίζεται η ζωή μου, βλ. φρ. *παίζω τη ζωή μου*.
- *παίζω τη ζωή μου*, την εκθέτω σε μεγάλο κίνδυνο, την διακινδυνεύω, τη ρισκάρω: «ένας εργάτης οικοδομών παίζει κάθε μέρα τη ζωή του εκεί ψηλά στις σκαλωσιές». (Λαϊκό τραγούδι: **τη ζωή μου έπαιξα με σένα, τη ζημιά σου πλήρωσα με αίμα**).
- *παίζω τη ζωή μου κορόνα γράμματα*, βλ. φρ. *παίζω τη ζωή μου*. Αναφορά στο τυχερό παιχνίδι κορόνα γράμματα· βλ. και λ. κορόνα.
- *παίρνω τη ζωή (κάποιου)*, τον σκοτώνω, τον δολοφονώ: «έβγαλε το μαχαίρι του και μ' ένα χτύπημα στην καρδιά του πήρε τη ζωή».
- *παίρνω τη ζωή μου (έτσι) όπως (μου) έρχεται*, αντιμετωπίζω τις δύσκολες καταστάσεις που προκύπτουν με στωικότητα: «ο γιατρός με συμβούλεψε να μην έχω άγχος, γι' αυτό παίρνω τη ζωή μου έτσι όπως έρχεται».
- *παίρνω τη ζωή μου λάθος*, κάνω λαυθασμένη, εσφαλμένη επιλογή, ακολουθώ λαυθασμένο, εσφαλμένο δρόμο για να πετύχω στη ζωή μου: «όποιος παίρνει τη ζωή του λάθος, έρχεται δυστυχώς κάποια στιγμή που το πληρώνει ακριβά». (Τραγούδι: **με τι καρδιά, με τι πνοή, τι πόθους και τι πάθος πήραμε τη ζωή μας· λάθος! κι αλλάξαμε ζωή**).
- *πεζή ζωή*, που δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον, που καθημερινά επαναλαμβάνεται μονότονα: «απ' τη μέρα

που παντρεύτηκε, ζει μια ήσυχη πεζή ζωή και είναι ευτυχισμένος». (Λαϊκό τραγούδι: *δε θα την πάθω όπως την έχουν πάθει όλοι, γιατί οι γυναίκες όλες είσατε διαβόλοι, που μας τα κάνουν όλα ρόιδο στην πεζή μας τη ζωή, δε θα με γράψεις για κορόιδο την αυγή*).

- περνάει τη ζωή του ανάμεσα (μέσα) σε τέσσερις τοίχους, βλ. λ. [τοίχος](#).

- περνώ απ' τη ζωή (κάποιου), γνωρίζω κάποιον και διαδραματίζω σοβαρό ρόλο στη ζωή του: «αν δεν περνούσε απ' τη ζωή μου αυτή η γυναίκα, δε θα είχα γνωρίσει τον πραγματικό έρωτα». (Λαϊκό τραγούδι: *να σ' αγαπώ κουράστηκα, βαριά σε καταράστηκα: απ' τη ζωή μου πέρασες, με τσάκισες με γέρασες*).

- περνώ ζωή ανθρωπινή, βλ. φρ. ζω ανθρωπινά, λ. ανθρωπινός.

- περνώ ζωή και κότα ή την περνώ ζωή και κότα, ζω ξέγνοιαστα, πλουσιοπάροχα, χωρίς έγνοιες και φροντίδες: «απ' τη μέρα που του 'πεσε το λαχείο, περνάει ζωή και κότα». Από το ότι παλιά το να τρώει κανείς συχνά κότα ήταν δείγμα πλούτου και καλοπέρασης. (Λαϊκό τραγούδι: *κι έτσι δε θα 'χουμε ανάγκη από φώτα, θα την περνούμε μια χαρά ζωή και κότα, βρε θα κοιμόμαστε κι οι δυο απ' τις εννιά να μη μας πιάνει ξεροβόρι παγωνιά*).

- περνώ ζωή παραμυθένια, ζω τόσο ευτυχισμένα και πλούσια, που η ζωή μου κυλά σαν να ζω σε παραμύθι: «οι δουλειές μου πηγαίνουν πάρα πολύ καλά, παντρεύτηκα και μια καλή γυναίκα, με την οποία έκανα και δυο παιδιά κι έτσι περνώ ζωή παραμυθένια».

- περνώ ζωή πασαλίδικη, βλ. συνηθέστ. περνώ ζωή χρυσή.

- περνώ ζωή χαρισάμενη, ζω ζωή ευχάριστη, ξέγνοιαστη και ευτυχισμένη: «τον αγαπάει τόσο πολύ η γυναίκα του, που περνάει ζωή χαρισάμενη κοντά της». βλ. και φρ. *ζωή χαρισάμενη*.

- περνώ ζωή χρυσή, ζω πλούσια και ευτυχισμένα. (Λαϊκό τραγούδι: *ζωή χρυσή περνούσαμε τις νύχτες με φεγγάρι στις Σαλονίκης τις δροσιές μέσα στο Μπεξινάρι*).

- πικρή ζωή, ζωή με θλίψεις και στενοχώριες: «δε μπορώ ν' αντέξω άλλο τέτοια πικρή ζωή».

- πληρώνω με τη ζωή μου ή πληρώνω με την ίδια μου τη ζωή, θυσιάζομαι κυριολεκτικά ή μεταφορικά: «πλήρωσε με τη ζωή του για να σώσει τα παιδιά του μέσα απ' το φλεγόμενο σπίτι || πλήρωσε με τη ζωή του για να σπουδάσει τα παιδιά του». (Λαϊκό τραγούδι: *κλαίω τα βράδια στη θύμησή σου κι είναι το δάκρυ κατακλυσμός που 'χεις πληρώσει με τη ζωή σου να μην περάσει ο φασισμός*).

- σ' αυτή τη ζωή ό,τι δίνεις, παίρνεις, ανάλογα με τις πράξεις σου, τις ενέργειές σου είναι και οι απολαβές σου: «μην παραπονιέσαι που ζεις φτωχικά, γιατί, απ' ό,τι ξέρω, ποτέ δε θέλησες να δουλέψεις σκληρά στη ζωή σου και σ' αυτή τη ζωή ό,τι δίνεις, παίρνεις».

- σημαδεύω τη ζωή μου, πέφτω σε μεγάλο παράπτωμα που επενεργεί αρνητικά στην υπόλοιπη ζωή μου, συνδέω την ύπαρξη μου με κάτι συνήθως πολύ αρνητικό: «σημάδεψε τη ζωή του με την κατάχρηση που έκανε και τώρα δεν μπορεί να βρει πουθενά δουλειά».

- σκόρπισε η ζωή μου, διαλύθηκε, καταστράφηκε: «απ' τη μέρα που χώρισα με τη γυναίκα μου έχω την εντύπωση πως σκόρπισε η ζωή μου». (Τραγούδι: *σκόρπισε η ζωή μου χάμου σαν το βότσαλο της άμμου*).

- σκυλίσια ζωή, πολύ σκληρή ζωή, μέσα σε κακουχίες, στερήσεις και απάνθρωπες συνθήκες: «όποιος δε γνώρισε τη σκυλίσια ζωή, δεν έμαθε τι εστί μεγάλος πόνος».

- σμπαράλιασε η ζωή μου, καταστράφηκε ανεπανόρθωτα: «απ' τη μέρα που χώρισα με τη γυναίκα μου, σμπαράλιασε η ζωή μου».

- στη ζωή και στο θάνατο, αιώνια, για πάντα, σε οποιαδήποτε περίπτωση: «θα 'μαστε μαζί στη ζωή και στο

θάνατο». Συνήθως δίνεται ως όρκος μεταξύ ερωτευμένων ή νεόνυμφων. (Λαϊκό τραγούδι: *πες το ότι θα 'μαστε μαζί και στο θάνατο και στη ζωή*).

- στη ζωή μου! όρκος για να γίνουμε πιστευτοί σε αυτά που λέμε σε κάποιον: «στη ζωή μου, ακριβώς έτσι όπως στα λέω έγιναν τα πράγματα».

- στη ζωή της πεθεράς μου! όρκος που δίνεται χάριν αστεϊσμού, αλλά και για να παραδεχτεί ο συνομιλητής μας ότι λέει ψέματα. Από το ότι πολλοί άντρες δε διατηρούν καλές σχέσεις με τις πεθερές τους:

- στη ζωή των παιδιών μου! ισχυρότερος όρκος από τον παραπάνω.

- στο τέλος της ζωής του ή στα τέλη της ζωής του, λίγο πριν πεθάνει: «πέθανε ευτυχισμένος, γιατί στο τέλος της ζωής του, είδε όλα του τα παιδιά να είναι μονοιασμένα».

- στοιχηματίζω τη ζωή μου ή στοιχηματίζω την ίδια μου τη ζωή, είμαι εντελώς σίγουρος για κάτι: «στοιχηματίζω τη ζωή μου πως θα 'ρθει να σου ζητήσει συγνώμη».

- τ' αστροπελέκια της ζωής, βλ. λ. [αστροπελέκι](#).

- τα λεφτά σου ή τη ζωή σου, βλ. λ. λεφτά.

- τα ναυάγια της ζωής, βλ. λ. [ναυάγιο](#).

- τα χαστούκια της ζωής ή της ζωής τα χαστούκια, βλ. λ. [χαστούκι](#).

- τερμάτισε τη ζωή του, **α.** αυτοκτόνησε: «επειδή δεν μπορούσε ν' αντέξει άλλο την κατακραυγή του κόσμου, τερμάτισε τη ζωή του πέφτοντας απ' τη ταράτσα του σπιτιού του». **β.** (πιο σπάνια) πέθανε: «τερμάτισε τη ζωή του ανάμεσα στην οικογένειά του».

- το τέλος της ζωής, βλ. λ. τέλος.

- το τέρμα της ζωής, βλ. λ. τέρμα.

- το σχολείο της ζωής, βλ. λ. [σχολείο](#).

- το φθινόπωρο της ζωής, βλ. λ. φθινόπωρο.

- το φιλί της ζωής, βλ. λ. [φιλί](#).

- τον έβγαλα απ' τη ζωή μου, έπαψα να τον σκέφτομαι, έπαψα να ενδιαφέρομαι γι' αυτόν: «απ' τη στιγμή που υπήρξε αχάριστος σε μένα, που τον βοήθησα αμέτρητες φορές, τον έβγαλα απ' τη ζωή μου».

- τον έφαγε η μεγάλη ζωή, τον κατάρτισε οικονομικά η τάση που είχε να ζει σε πλούσιες υλικές απολαύσεις: «κάποτε ήταν πολύ πλούσιος, αλλά τον έφαγε η μεγάλη ζωή και τώρα ζει με δανεικά».

- του αφάιρεσε τη ζωή, βλ. φρ. του πήρε τη ζωή.

- του θέρισε τη ζωή, τον σκότωσε, ιδίως σε τροχαίο δυστύχημα: «καθώς περνούσε κανονικά από τις διαβάσεις, έπεσε απάνω του ένας μεθυσμένος οδηγός και του θέρισε τη ζωή».

- του 'κανα τη ζωή κόλαση, βλ. φρ. του 'κανα τη ζωή μαύρη. (Λαϊκό τραγούδι: *έχεις κάνει τη ζωή μου κόλαση, θα σου φύγω και θα φταις για όλα εσύ*).

- του 'κανα τη ζωή μαρτύριο, βλ. φρ. του 'κανα τη ζωή μαύρη. (Λαϊκό τραγούδι: *μονά ζυγά τα θες όλα δικά σου και με πληγώνεις με τα πείσματά σου, άλλα λες το βράδυ κι άλλα το πρωί, μαρτύριο μου έχεις κάνει τη*

ζωή

- του *έκανα τη ζωή μαύρη*, του βασάνισα, του ταλαιπώρησα πάρα πολύ, του δυσκόλεψα τόσο πολύ τη ζωή, ώστε του έγινε αφόρητη: «επειδή ήταν τεμπέλης, τον πήρα στη δουλειά μου και του έκανα τη ζωή μαύρη, μέχρι να μάθει να δουλεύει || είναι τόσο ζηλιάρα η γυναίκα του, που του έκανε τη ζωή μαύρη με τις ζήλιες της». (Λαϊκό τραγούδι: *όταν σε βλέπω βροχερή στιγμή δεν ησυχάζω· **μαύρη μου κάνεις τη ζωή** και βαριαναστενάζω*)·
- του *έκανα τη ζωή παϊτόνι*, βλ. συνηθέστ. του *έκανα τη ζωή ποδήλατο*·
- του *έκανα τη ζωή πατίνι*, βλ. φρ. του *έκανα ζωή ποδήλατο*·
- του *έκανα τη ζωή ποδήλατο*, του βασάνισα, του ταλαιπώρησα πάρα πολύ: «του έκανε τη ζωή ποδήλατο η γυναίκα του με την γκρίνια της». Από την εικόνα του ατόμου που νιώθει υπερβολική κούραση μετά από πολύωρη βόλτα με το ποδήλατό του·
- του *έκανα τη ζωή δύσκολη*, του δημιούργησα απανωτά προβλήματα, ιδίως για λόγους εκδίκησης: «πολύ το ευχαριστήθηκα που του έκανα τη ζωή δύσκολη, γιατί είναι καρφί της Ασφάλειας»·
- του *κόβω το νήμα της ζωής*, βλ. λ. [νήμα](#)·
- του *κόστισε τη ζωή*, είχε ως συνέπεια το θάνατό του: «το πάθος του για τα ναρκωτικά του κόστισε τη ζωή»·
- του *πήρε τη ζωή*, τον δολοφόνησε, τον σκότωσε, τον θανάτωσε: «τον βρήκε μέσα στο μπαράκι κι εκεί μπροστά στον κόσμο έβγαλε το πιστόλι του και με τρεις πιστολιές του πήρε τη ζωή». (Λαϊκό τραγούδι: *φαίνεται μαραζώσανε το άμοιρο κορμί μου κι ο χάρος είν' στα πρόθυρα να **πάρει τη ζωή μου***)·
- του *ρίχνω τα μπινελίκια της ζωής του*, βλ. λ. [μπινελίκι](#)·
- του *ρίχνω τα πουστριλίκια της ζωής του*, βλ. λ. [πουστριλίκια](#)·
- του *στοίχισε τη ζωή*, βλ. φρ. του *κόστισε τη ζωή*·
- του *χάρισαν τη ζωή*, (για θανατοποινίτες) δεν τον εκτέλεσαν, του έδωσαν χάρη: «λίγο καιρό πριν τον οδηγήσουν στο απόσπασμα, του χάρισαν τη ζωή». Ο πλ., επειδή η χάρη που δίνεται σε ένα θανατοποινίτη δεν εξαρτάται από ένα άτομο. Στη χώρα μας έχει καταργηθεί η ποινή του θανάτου·
- του *χάρισε τη ζωή*, δεν τον σκότωσε, ενώ θα μπορούσε: «την τελευταία στιγμή πέταξε μακριά το μαχαίρι που κρατούσε στο χέρι του και του χάρισε τη ζωή»·
- του *χρωστώ τη ζωή μου*, τον αναγνωρίζω ως σωτήρα μου, γιατί με έσωσε από βέβαιο θάνατο: «αυτόν το γιατρό που βλέπεις του χρωστώ τη ζωή μου»·
- *τρίφτηκε στη ζωή*, απέκτησε πείρα από τη συνεχή βιοπάλη: «από μικρός στην πιάτσα τρίφτηκε στη ζωή και τώρα δε τον ξεγελάει κανείς»·
- *τρώω τα μπινελίκια της ζωής μου*, βλ. λ. [μπινελίκι](#)·
- *τρώω τα πουστριλίκια της ζωής μου*, βλ. λ. [πουστριλίκι](#)·
- *τρώω τη ζωή μου*, φθείρομαι: «δεν το καταλαβαίνεις πως τρως τη ζωή σου μ' αυτές τις ανοησίες που ασχολείσαι; || είναι πανέξυπνο παιδί κι απορώ πώς τρώει τη ζωή του μ' αυτές τις παλιοπαρέες που έχει μπλέξει!»·
- *φέρνω στη ζωή*, (για γυναίκες) γεννώ: «αυτή η κοντούλα και μικροκαμωμένη που βλέπεις, έφερε στη ζωή εφτά παιδιά!»· βλ. και φρ. *έφεραν στη ζωή*·

- **φεύγω απ' τη ζωή**, πεθαίνω: «έφυγε ευτυχισμένος απ' τη ζωή του, γιατί είδε τα παιδιά του να προκόβουν». (Λαϊκό τραγούδι: κι όσοι με πίκραναν πολύ τώρα που **φεύγω απ' τη ζωή** όλους τους συγχωράω).
- **χαίρομαι τη ζωή (μου)**, την περνώ με γλέντια και διασκεδάσεις ή με αυτά που με ευχαριστούν ιδιαίτερα: «δε βάζω ούτε δραχμή στην τράπεζα, γιατί με τα λεφτά που βγάζω χαίρομαι τη ζωή μου || όταν έχω λεύτερο καιρό χαίρομαι τη ζωή μου στο ύπαιθρο». (Τραγούδι: στη ζωή μας μια γυναικίκα δε μας φτάνει, καπετάνιε **τη ζωή για να χαρείς**, ρίξε άγκυρα στο πρώτο το λιμάνι και καινούρια αγάπη κοίταξε να βρεις).
- **χαλώ τη ζωή μου**, ενεργώ με τέτοιο τρόπο, που οδηγούμαι σε δύσκολες καταστάσεις, που οδηγούμαι στην καταστροφή μου: «δεν κατηγορώ κανένα, γιατί με τα ξενύχτια και τα μεθύσια μου χάλασα μονάχος τη ζωή μου». (Λαϊκό τραγούδι: δε θα μπορέσουν οι γονείς μας να μας **χαλάσουν τη ζωή μας**, θέλουν δε θέλουν θα μαςβάλουν βέρα).
- **χάνω τη ζωή μου**, πεθαίνω, σκοτώνομαι: «από την τάδε επιδημία έχασαν τη ζωή τους πολλοί άνθρωποι || στον τελευταίο σεισμό έχασαν τη ζωή τους πολλά άτομα». (Λαϊκό τραγούδι: μη με πληγώνεις και πονώ, άσε με για να γειάνω, καθημερινώς αισθάνομαι πως **τη ζωή μου χάνω**).
- **χάνω τη μάχη για τη ζωή**, βλ. φρ. μάχη.
- **χαραμίζω τη ζωή μου**, ζω χωρίς να κάνω κάτι ουσιαστικό, κάτι εποικοδομητικό, ζω ανώφελα και, κατ' επέκταση, καταστρέφομαι: «οι φίλοι μου σπούδαζαν ή έστηναν δουλειές κι εγώ χαράμιζα τη ζωή μου σε γλέντια και ξενύχτια». (Λαϊκό τραγούδι: αραμπάς περνά με τη βλάμισσα που **χαράμισα τη ζωή μου**, με ρεστάρισε, στραπατσάρισε το τσαρδί μου).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας